

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

До друку та в світ
дозволю на підставі
«Єдиних правил», п. 2.6.14
Начальник організаційно-методичного
управління
В. Б. Юскаєв

ПРОХОДЖЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Методичні вказівки
до написання та захисту звіту про переддипломну практику
для студентів 4 курсу
освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 292 «**Міжнародні економічні відносини**»
денної форми навчання

Усі цитати, цифровий та
фактичний матеріал,
бібліографічні відомості перевірені,
запис одиниць
відповідає стандартам

Укладач

Л. І. Хомутенко

Відповідальний за випуск
Петрушенко
Директор ННІ БТ «УАБС»

Ю.М.

І.І. Д'яконова

Суми

Сумський державний університет
2019

Мністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

Методичні вказівки
до написання та захисту звіту про переддипломну практику
для студентів 4 курсу
освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 292 «**Міжнародні економічні відносини**»
денної форми навчання

Суми
Сумський державний університет
2019

УДК 339.9(073)

Виробнича практика: методичні вказівки щодо написання та захисту звіту з виробничої практики: для студентів денної форми навчання освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»: / укладач: Л. І. Хомутенко. – Суми : Сумський державний університет, 2019. – 29 с.

Видання містить методичні вказівки щодо організації та проходження виробничої практики, її програму, вимоги до написання звіту про проходження практики, критерії оцінювання роботи студентів.

Призначені для студентів 4 курсу освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 292 (056) «Міжнародні економічні відносини»

УДК 339.9(073)

ЗМІСТ

1	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
2	МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ	5
3	ПОРЯДОК ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ	9
4	ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ ТА ЇЇ ВИКОНАННЯ	10
	4.1. Програма виробничої практики	10
	4.2. Календарний графік проходження практики	13
5	ПОРЯДОК СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО ПЕРЕДДИПЛОМНУ ПРАКТИКУ ПОРЯДОК ЗАХИСТУ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗВІТУ ПРО	14
6	ПЕРЕДДИПЛОМНУ ПРАКТИКУ	16
8	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗВІТУ	18
9	ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	19
	ДОДАТКИ	21

1.ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Виробнича практика студентів кафедри міжнародних економічних відносин є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття освітнього ступеня «бакалавр» і має на меті набуття студентом відповідних професійних навичок та вмінь. Призначення виробничої практики – отримати вміння виконання аналітичних, прогнозних функцій та функцій планування, притаманних спеціальності «Міжнародні економічні відносини», закріпити знання, здобуті під час вивчення профілюючих дисциплін, ознайомитися із сучасним станом підприємств, із зовнішнім і внутрішнім середовищем та основними напрямками їх діяльності у виробничій, організаційній, фінансово-економічній, технічній та інноваційній сферах. На підприємстві студентам надана можливість ознайомлення із специфікою роботи конкретного підприємства, з практикою вирішення окремих актуальних виробничих, економічних та управлінських завдань та проблем. Все це надасть студентам можливість не тільки набутти практичних навичок за обраним фахом відповідно до кваліфікаційного рівня, але й адаптуватися до виробничого середовища та підготуватися до подальшої можливої роботи на виробництві.

Програма, питання організації, проведення виробничої практики та підведення її підсумків є завершальним етапом навчання і підготовки бакалаврів спеціальності 292 (056) «Міжнародні економічні відносини»

Практична підготовка студентів проводиться в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом викладача та фахівця з боку організації, яка виступає базою практики. Базами практики є підприємства, банківські установи, науково-технічні організації та установи пріоритетних для університету галузей економіки різних форм власності, що здійснюють зовнішньоекономічну та міжнародну діяльність.

Методичні вказівки призначені для планування всієї діяльності студентів і викладачів у період практики. Тривалість виробничої практики складає

чотири тижні протягом восьмого семестру. Кількість кредитів, що виділяються на практику, складає: 6 кредитів.

Програма практики є основним навчально-методичним документом для студентів і наукових керівників виробничої практики від навчального закладу та бази практики. Всі її положення містяться у даному методичному виданні. Студенти повинні дотримуватися програми виробничої практики та методичних вказівок до неї. Надання консультаційних послуг та контроль за виконанням практики здійснюється безпосередньо керівником практики від кафедри.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Виробнича практика є невід'ємною частиною процесу підготовки фахівців зі спеціальності 292 (056) «Міжнародні економічні відносини», яка проводиться у відповідності з навчальним планом, є логічним продовженням циклу дисциплін, які вивчають питання організації та управління підприємством та складовою частиною загального процесу підготовки майбутніх фахівців з міжнародних економічних відносин. Виробнича практика є продовженням реалізації наскрізної навчальної програми, що заснована на принципах безперервності та послідовності навчання, і спрямована на формування необхідного обсягу практичних знань та умінь відповідно до освітнього ступеня «бакалавр».

Мета виробничої практики полягає у тому, щоб у процесі виконання реальних операційних та управлінських задач закріпити теоретичні знання, отримані при вивченні навчальних дисциплін, набути навички в умінні ними користуватися, а також нагромадити певний практичний досвід до завершальної стадії навчання, необхідний для формування фахівця з міжнародних економічних відносин освітнього ступеня «бакалавр». Він полягає у набутті студентами практичного досвіду міжнародної економічної діяльності та закріпленні й поглибленні одержаних знань з теоретико-

методичних аспектів функціонування підприємств та організацій; ознайомлення з професійними функціями та завданнями молодшого фахівця з економіки, помічника керівника, державного інспектора, агента, брокера, спеціаліста з маркетингу, постачання, збуту, планування, фінансів, роботи з персоналом чи інших напрямків діяльності підприємства, науково-технічної або іншої організації, що здійснює зовнішньоекономічну та міжнародну діяльність тощо.

Виконання завдань, поставлених під час проходження практики покликане підготувати майбутніх фахівців до практичної діяльності та сприяти усвідомленому вибору майбутньої сфери професійної діяльності.

✓ *Основними завданнями практики є:*

- ✓ поглиблення і закріплення теоретичних знань з міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин, міжнародних фінансів, права, міжнародного маркетингу, міжнародного бізнесу, міжнародної економічної діяльності, міжнародного економічного аналізу, обліку та аудиту у сфері зовнішньоекономічної діяльності набутих під час навчання, й застосування їх у практиці зовнішньоекономічної діяльності підприємств;
- ✓ оволодіння сучасними формами міжнародного бізнесу у науково-технічній, виробничій, торговельній, інвестиційно-фінансовій сферах;
- ✓ здійсненні аналізу зовнішньоекономічної і маркетингової діяльності підприємства (організації, фірми), аналізу імпортно-експортних операцій, взаємовідносин між партнерами, споживачами, посередниками, контрагентами, постачальниками;
- ✓ вивчення та аналіз макроекономічної ситуації в галузі, до якої відноситься підприємство як база проходження практики, стану зовнішньоекономічної діяльності підприємства безпосередньо;
- ✓ сприйняття і засвоєння методів та інструментарію регулювання міжнародної економічної діяльності на різних рівнях управління;
- ✓ систематизація та аналіз нормативно-правових, інформаційних, звітних і статистичних матеріалів;

- ✓ прогнозування основних показників і перспектив розвитку бази практики у сфері зовнішньоекономічної діяльності на основі проведеного аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- ✓ вивчення і засвоєння форм складання контрактів і угод, які застосовуються на підприємствах з метою здійснення зовнішньоекономічної діяльності, ознайомлення з комп'ютерною та організаційною технікою, яка використовується фірмами;
- ✓ оцінка внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства, організаційної та управлінської структури, характеристика виробництва, кадрової політики та зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- ✓ засвоєння практичних навичок на робочому місці спеціаліста з міжнародної економічної діяльності в основних відділах і підрозділах виробничо-господарських структур (в установі, організації);
- ✓ знайомство з технікою і технологією розробки, процедурами прийняття і реалізації управлінських рішень, що виникають на конкретному підприємстві (в установі, організації);
- ✓ підготовка кожним студентом аналітичного звіту на основі програми практики, в якому необхідно виділити основні результати діяльності підприємства, дати їм оцінку, визначити вплив вирішальних чинників, узагальнити та підготувати висновки.

По закінченні проходження виробничої практики студент повинен у чітко визначені терміни оформити і подати для контролю і захисту на кафедрі міжнародних економічних відносин звіт з проходження виробничої практики.

3. ПОРЯДОК ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Переддипломну практику студенти проходять в установах, організаціях та підприємствах, які відповідають вимогам проходження практики (здійснюють зовнішньоекономічну або міжнародну діяльність). Під час проходження практики студент має ознайомитися з основними характеристиками підприємства, комерційного банку, торгово-промислової палати чи державних територіальних (місцевих) органів управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств (організацій), установ митної служби, представництв зарубіжних компаній тощо. Базовими підрозділами підприємств і організацій, на яких відбувається практика студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини», є найчастіше департаменти, управління, дирекції, відділи, бюро та інші структурні підрозділи (зовнішніх відносин, зовнішньоекономічної діяльності, маркетингу, економічного аналізу, планування, управління витратами тощо), які відповідають програмі виробничої практики. Окремі питання програми практики, які не входять до компетенції цих підрозділів, вивчаються у відповідних службах підприємств та організацій.

Вибір підприємства (організації, установи) для проходження виробничої практики здійснюється з урахуванням:

- ✓ можливості підприємства організувати робоче місце практиканта та інтегрувати його до виробничого, організаційного та управлінського процесів на підприємстві;
- ✓ можливості забезпечити кваліфіковане керівництво практикою з боку спеціалістів з найбільшим досвідом.
- ✓ наукових інтересів, дослідницьких пріоритетів та потенціалу студента-практиканта.

4. ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ ТА ЇЇ ВИКОНАННЯ

4.1. Програма виробничої практики

Зміст виробничої практики студентів визначається її програмою.

Таблиця 1 - Зміст програми виробничої практики для студентів, що проходять практику на підприємстві

Назва теми	Питання для вивчення
1. Загальна характеристика підприємства (установи, організації, закладу) та організаційна структура	1.1 Організаційно-правова основа діяльності підприємства, коротка історична довідка про діяльність підприємства, установчі документи, порядок створення підприємства. 1.2 Основні функції або види діяльності підприємства. 1.3 Організаційна структура підприємства та її відповідність виробничому процесу. Особливості системи управління. Організаційна структура управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства. Функції основних управлінь та відділів. Взаємозв'язок і підпорядкованість підрозділів підприємства, в тому числі зовнішньоекономічних служб з іншими відділами (підрозділами). 1.4 Характеристика процесу виробництва (тип виробництва, склад устаткування, сировина для виробництва, рівень механізації та автоматизації виробничого процесу, технологічна лінія, готова продукція). 1.5 Короткострокові і довгострокові цілі розвитку підприємства.
2. Аналіз ефективності діяльності підприємства	2.1 Основні показники фінансово-господарської діяльності в динаміці 2-3 років. Аналіз динаміки виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг). Аналіз структури та асортименту продукції (робіт, послуг). Аналіз прибутку: динаміка складу і структури. Аналіз показників майнового стану, ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності. Аналіз показників ділової активності, ринкової активності (для акціонерних товариств) зокрема.
3. Планування і управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства	3.1 Форми взаємодії з головною компанією, філіями, представництвами, дочірніми компаніями за кордоном. 3.2 Порядок і методика планування експортного виробництва (або виробництва продукції з використанням імпортової сировини, комплектуючих виробів, устаткування). Методи довгострокового планування і прогнозування (структура бізнес-плану). Порядок і механізм планування та матеріально-технічного забезпечення зовнішніх зв'язків підприємства. Можливість залучення іноземних інвестицій (у разі

Назва теми	Питання для вивчення
	<p>потреби).</p> <p>3.3 Основні форми бухгалтерського обліку та статистичної звітності по зовнішньоекономічній діяльності підприємства (перерахувати).</p> <p>3.4 Особливості оподаткування учасників зовнішньоекономічної діяльності. Види і розміри податків, розрахунок суми податків. Надання пільг в оподаткуванні (перерахувати наявні).</p>
<p>4. Аналіз маркетингової діяльності підприємства на зовнішніх ринках</p>	<p>4.1 Характеристика конкурентної позиції підприємства. Місткість та сегменти ринку, де працює підприємство, критерії сегментації. Основні конкуренти та конкурентоспроможність продукції підприємства.</p> <p>4.2 Характеристика основних ринків збуту, основні споживачі. Основні постачальники (кількість постачальників, ступінь конкуренції між ними).</p> <p>4.3 Формування стратегії маркетингу, оцінка (розробка) бюджету маркетингу. Складові програм маркетингу з основних видів продукції (послуг), які експортуються (імпортуються): вибір цільових ринків і сегментів, диференціація продукції (послуг) та ін. Оцінка варіантів стратегії проникнення товарів на зарубіжні ринки.</p> <p>4.4 Комплекс маркетингових комунікацій (реклама, стимулювання збуту, пропаганда, особистий продаж), механізм формування бюджету маркетингових комунікацій.</p>
<p>5. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства та аналіз її ефективності</p>	<p>5.1 Досвід роботи підприємства щодо здійснення зовнішньоторговельних зв'язків. Умови функціонування на зовнішніх ринках: можливості та проблеми, рівень конкуренції, ризику.</p> <p>5.2 Розробка експортної програми. Оцінка експортного потенціалу підприємства. Аналіз якості експортної продукції.</p> <p>5.3 Аналіз товарної та географічної структури експорту та імпорту підприємства та її динаміки.</p> <p>5.4 Аналіз динаміки і факторів собівартості виробництва продукції. Аналіз рентабельності виробництва і факторів, що її визначають.</p> <p>5.5 Аналіз ефективності використання іноземних інвестицій (кредитів, обладнання).</p> <p>5.6 Аналіз ефективності експортно-імпортних операцій (на прикладах). Аналіз впливу результатів зовнішньоекономічної діяльності на прибуток підприємства.</p>

Назва теми	Питання для вивчення
<p>6. Підготовка та укладання зовнішньоторговельних угод та їх виконання</p>	<p>6.1 Пошук і вибір зарубіжного партнера і оцінка його надійності. Джерела інформації про зарубіжних партнерів. Техніка проведення комерційних переговорів: стратегія, тактика, психологічні аспекти.</p> <p>6.2 Порядок визначення ціни товару (послуг) при укладанні угоди купівлі-продажу. Встановлення знижок з ціни: види знижок, умови їх надання, розміри. Використання джерел інформації про рівень цін.</p> <p>6.3 Визначення способів і умов платежу в договорі купівлі-продажу. Вибір форми розрахунку. Визначення базисних умов поставки в договорі купівлі-продажу. Структура і зміст контракту міжнародної купівлі-продажу (на прикладі основного експортного / імпортного товару або послуги). Специфіка бартерних угод, умови їх укладання, оподаткування і виконання.</p> <p>6.4 Транспортне забезпечення зовнішньоекономічних зв'язків, базисні умови поставок товарів. Порядок страхування вантажів, страхові документи. Основні транспортні документи перевезення вантажів на міжнародних маршрутах.</p> <p>6.5 Роль митно-тарифної системи в регулюванні зовнішньоекономічних зв'язків. Документи, які необхідні для митного оформлення вантажів. Порядок визначення митної вартості. Вибір митного режиму. Види сплачуваних мит, зборів, податків. Розрахунок розміру митних зборів, податків.</p> <p>6.6 Методи сертифікації і контролю якості продукції. Порядок оформлення сертифікату якості.</p> <p>6.7 Економічна доцільність та необхідність використання посередників у зовнішньоекономічній діяльності підприємства. Використовувані види посередницьких операцій і послуг. Позиція посередників на ринку, визначення рівня і форм їх винагороди. Особливості укладання та основні комерційні умови договорів з торговими посередниками.</p> <p>6.8 Порядок відкриття рахунків і ведення розрахунків у банку за зовнішньоекономічними операціями, документація по платіжно-банківських операціях.</p> <p>6.9 Аналіз форм міжнародних розрахунків підприємства. Розрахунки з отримання, обслуговування та повернення іноземних кредитів (за всіма формами). Розрахунки за лізинговими операціями. Особливості здійснення клірингових розрахунків. Валютне кредитування діяльності підприємства.</p> <p>6.10 Способи вирішення спорів, що впливають із зовнішньоекономічних договорів. Порядок звернення до арбітражу і робота з ним. Застосування санкцій при невиконанні умов договору.</p>
<p>7. Види ризиків у зовнішньоекономічній діяльності підприємства та</p>	<p>7.1 Комерційні ризики і методи їх страхування. Політичні ризики та методи їх визначення. Валютні ризики, методи прогнозування курсу валюти і форми страхування</p>

Назва теми	Питання для вивчення
основні методи їх страхування.	валютних ризиків. 7.2 Роль інституційних страховиків (банків, страхових компаній, товарних бірж, валютно-фондової біржі) у страхуванні зовнішньоекономічної діяльності. 7.3 Способи забезпечення виконання зовнішньоторговельного контракту (на конкретному прикладі). Використання застави як способу забезпечення виконання зобов'язань.
8. Організація управління персоналом	Особливості управління персоналом: підбір та підготовка кадрів для роботи у галузі зовнішньоекономічної діяльності, організація праці та системи мотивації персоналу на підприємстві. Аналіз ефективності застосування тих чи інших форм оплати праці, показників для виміру ефективності роботи персоналу.
9. Управління інвестиціями на підприємстві	Управління інвестиційною діяльністю підприємства. Реальні інвестиції, їх склад і джерела фінансування. Оцінка ефективності інвестиційних проектів. Особливості інноваційної форми інвестицій. Оцінка інноваційної активності підприємства. Фінансові інвестиції та їх види. Формування інвестиційного портфеля.
10. Дослідження системи охорони праці, що діє на підприємстві (в установі чи організації)	Дослідити правові та організаційні основи охорони праці в установі; проаналізувати санітарно-гігієнічні умови праці на об'єкті дослідження; дати оцінку системи профілактики травматизму та професійних захворювань в організації. проаналізувати весь спектр чинних нормативно-законодавчих актів з питань охорони праці та дослідити організацію роботи служби охорони праці (далі – СОП) в установі. Водночас необхідно провести аудит відповідності наявного переліку документів з питань охорони праці на підприємстві існуючим вимогам.
11. Пропозиції практиканта	Характеристика проблем підприємства у зовнішньоекономічній діяльності. Пропозиції практиканта за напрямками, методами та інструментами їх вирішення. Напрями підвищення конкурентоспроможності підприємства на зовнішньому ринку. Напрямки розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
Оформлення звіту та його захист.	

4.2. Календарний графік проходження практики

Згідно з графіком навчального процесу в СуМДУ виробнича практика для студентів 4-го курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини»

триває 3 тижні (20 робочих днів). Весь період практики розподіляється пропорційно за переліком питань, які необхідно дослідити (*пункт 4.1*).

Кількість часу, відведеного на опрацювання питань, запропонованих до розгляду, уточнюється керівником практики від підприємства із студентом-практикантом відповідно до наявного матеріального та нормативного забезпечення практики і відповідно до цього керівник складає календарний план (графік) її проходження для студента. У графіку вказують періоди, протягом яких студент повинен працювати в певному відділі і практично засвоювати відповідні теми програми практики.

5. ПОРЯДОК СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО ПЕРЕДДИПЛОМНУ ПРАКТИКУ

Студент-практикант на основі зібраного під час виробничої практики фактичного матеріалу, здобутих знань і обсягу виконаних робіт відповідно до затвердженої програми, складає звіт, у якому висвітлює виконану роботу. Цей звіт повинен містити найповнішу, але лаконічну характеристику самостійної роботи практиканта.

Звіт повинен певним чином узагальнювати здобутий студентом досвід практичної роботи і здатність самостійно виконувати завдання прикладного характеру і практичної спрямованості. Тому звіт повинен містити, в першу чергу, зібраний та відповідним чином опрацьований, систематизований і проаналізований фактичний матеріал, одержаний під час проходження практики. Переказ у звіті матеріалів, що викладені в інструкціях, навчальних посібниках і лекціях не допускається.

Звіт складається відповідно до робочої програми з проходження виробничої практики. Він має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики, висновки і пропозиції, список використаної літератури та додатки.

Звіт про проходження практики повинен мати наступну структуру:

1. Титульний аркуш (додаток А), який містить основні реквізити, підписи керівників від кафедри та підприємства (завіряється печаткою підприємства).
2. Повідомлення про прибуття на практику із завіреними печаткою підприємства (установи, організації) - бази практики відмітками про прибуття студента до місця проходження практики.
3. Відгук з місця проходження практики (відповідно додатки В), належним чином оформлені, підписані керівником практики від підприємства-бази практики та завірена відбитком печатки підприємства (установи, організації).
4. Рецензія керівника від кафедри на звіт про проходження виробничої практики (додаток Б).
5. Зміст звіту із зазначенням нумерації початкових аркушів кожного зі структурних елементів звіту.
7. Вступ (з обґрунтуванням актуальності теми роботи, зазначенням мети і завдання виробничої практики, об'єкту і предмету дослідження);
8. Змістова частина (формується відповідно до пунктів програми практики).
9. Висновки (наводяться стисло і чітко сформульовані підсумки виконаного дослідження у вигляді узагальнення найбільш істотних положень).
10. Перелік джерел посилань.
11. Додатки.

У звіті мають бути наведені стислі описи виконаних практикантом операцій з посиланням на копії відповідних документів. Основна частина виконується згідно з програмою проходження практики і передбачає теоретичне та розрахунково-аналітичне опрацювання передбачених завдань. Зміст основної частини звіту повинен різнитися колом досліджуваних питань, глибиною аналізу і широтою висвітлення проблеми, що визначається відповідним рівнем теоретичної підготовки студента. Кількість розділів і

підрозділів у структурі звіту визначається студентом самостійно, але склад основної частини повинен відповідати змісту програми і висвітлювати визначені нею завдання.

Висновки до всього звіту повинні містити конкретні пропозиції щодо вдосконалення або підвищення якості окремих аспектів діяльності підприємства. Для їх розробки бажано посилатися на результати оцінки, що містяться в розрахунково-аналітичній частині, змістовність якої може, у свою чергу, визначатися потребами в рамках обраного напрямку дослідження.

До звіту обов'язково додається список використаної наукової літератури, нормативно-правових джерел, додатки у вигляді статистичного та фактичного матеріалу.

Звіт про переддипломну практику перевіряє, оцінює і підписує керівник практики від підприємства.

6. ПОРЯДОК ЗАХИСТУ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗВІТУ ПРО ПЕРЕДДИПЛОМНУ ПРАКТИКУ

Загальною формою звітності студента про переддипломну практику є подання письмового звіту. Звіт з відповідним пакетом документів подається на рецензування керівнику практики від кафедри у встановлений у календарному графіку проходження практики термін. Відповідний графік затверджується на засіданні кафедри і надається для ознайомлення студентам-практикантам до початку виробничої практики.

Звіт повинен бути зареєстрований у встановленому порядку кафедрою і поданий разом зі щоденником, обов'язковим елементом, якого є відгук керівника від бази практики з виставленою оцінкою. Підпис на відгуку керівника від бази практики у щоденнику повинен бути завірений печаткою відповідної бази практики. Звіт практиканта про проходження практики перевіряє і завіряє керівник практики від кафедри.

Результати виробничої практики оцінюються у формі диференційованого заліку. Залікова оцінка визначається з урахуванням своєчасності подання необхідних документів з практики, виконання завдань програми виробничої практики, характеристики від керівника з бази практики, рівня знань та захисту звіту студентом.

Під час захисту студенту потрібно продемонструвати здобуті знання і вміння, застосувати їх під час відповідей на запитання. Формування загальної оцінки звіту про проходження виробничої практики передбачає оцінювання змістовних та організаційних аспектів виконання звіту, а також якості його захисту.

У процесі захисту визначається ступінь виконання робочої програми практики, глибина та самостійність висвітлення її питань, рівень оволодіння студентом практичними навичками самостійної роботи за спеціальністю. Також враховується характеристика студента, надана керівником практики від підприємства.

За результатами перевірки та захисту звіту про проходження виробничої практики керівник практики від кафедри складає рецензію на звіт (додаток В). У рецензії керівника надається обґрунтована оцінка звіту студента про проходження виробничої практики, зазначаються виявленні під час перевірки звіту недоліки та зауваження, надаються рекомендації щодо їх усунення.

З метою об'єктивної оцінки знань та вмінь, набутих студентами під час проходження практики, захист звітів про практику проводиться з урахуванням критеріїв, наведених у табл.9.

Результати складання диференційованих заліків з практики заносяться в екзаменаційну відомість, проставляються в заліковій книжці і в журналі обліку успішності. Студент, що не виконав програму практики і отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку при складанні заліку, направляється на практику вдруге в період канікул або відраховується з навчального закладу.

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Загальна оцінка захисту звіту про проходження виробничої практики визначається сумою балів, отриманих за кожним з передбачених критеріїв.

Встановлення відповідності даних 100-бальної шкали оцінювання, національної (4-бальної) до шкали за системою ECTS здійснюється в порядку, зазначеному в таблиці 6.

Основні умови отримання диференційованих оцінок (балів) під час підготовки і захисту звіту про проходження виробничої практики наведені в таблицях 7–9.

Таблиця 6 – Порядок встановлення відповідності оцінки студентами

Оцінка за системою ECTS	Оцінка за шкалою, що використовується в академії	Оцінка за національною шкалою
A	90–100	5 (відмінно)
B	82–89	4 (добре)
C	74–81	
D	64–73	3 (задовільно)
E	60–63	
FХ	35–59	2 (незадовільно з можливістю повторного захисту роботи з доопрацюванням)
F	0–34	2 (незадовільно з оформленням нового звіту)

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання : (ГОСТ 7.1–2003, IDT) : ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. – Чинний з 2007.07.01. – К. : Держспоживстандарт України, 2007. – III, 47 с. ; 29 см. – (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи) (Національний стандарт України).
2. Введення в дію нового стандарту з бібліографічного опису. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Основні відмінності від ГОСТ 7.1.–84. Нові правила бібліографічного опису / [О. Устіннікова, П. Сенько, С. Юлдашева, Н. Регідайло]. – Книжкова палата України, 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // http://www.dgasa.dn.ua/win/publish/standarts/dstu_gost_7.1_2006/dstu_gost_7.1_2006.htm.
3. Владімірова Н.А. Студентські наукові роботи (курсові, бакалаврські, дипломні та магістерські): Методичні рекомендації до написання та вимоги до оформлення (для студентів спеціальності «країнознавство») / [уклад.: Н.А.Владімірова, Ю.С. Занько, О.В. Федунь]. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. – 32 с.
4. Гладій І. Й. Програма і методичні вказівки для проходження виробничої практики студентів Інституту міжнародного бізнесу та менеджменту ТАНГ із спеціальності 7.050.103 «Міжнародна економіка»:[уклад. І. Й. Гладій, В. О. Мартинюк]. – Тернопіль: ТАНГ, 2000. 23 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : //<http://dSPACE.tneu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/576/1/book%20%D0%BF%>
5. Міжнародна економіка: наскрізна програма практики та методичні рекомендації до її проведення для студентів освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «спеціаліст», «магістр» / Уклад. Бабміндра Д.І., Колобердянко І.І., Дугієнко Н.О., Венгєрська Н.С. – Запоріжжя: ЗНУ, 2013. – 62 с.
6. Програма виробничої та переддипломної практики студентів IV курсу за напрямом 6.030601 «Менеджмент»:[уклад. Ю. Є. Петруня, К. М. Горб, В.

Ю.Єдинак]. – Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2013. – 10 с.

7. Хомутенко Л.І. Дипломна робота бакалавра: методичні рекомендації щодо написання і захисту / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України» ; [уклад. Л. І. Хомутенко]. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2019. – 91 с.

ДОДАТОК А

Зразок оформлення титульного аркуша звіту про проходження виробничої практики

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра міжнародних економічних відносин

ЗВІТ

про проходження виробничої практики

студента _____ курсу, групи _____
Номер курсу Шифр групи

Прізвище, ім'я та по батькові

на (в) _____

Назва підприємства, організації, установи

Термін проходження виробничої практики:

з _____ 20__ р. по _____ 20__ р.

Керівник від кафедри

Посада, науковий ступень

Підпис

Ініціал, прізвище

Керівник від бази практики

Посада

Підпис

Ініціали, прізвище

Суми 20__

ДОДАТОК Б

Зразок оформлення рецензії на звіт про проходження виробничої практики

РЕЦЕНЗІЯ

НА ЗВІТ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Студента _____
Прізвище, ім'я та по батькові

Група _____ курс _____ спеціальність _____
Шифр групи Номер курсу Шифр та назва

ННІ БТ «УАБС» СумДУ, денної форми навчання

База проходження _____ практики _____
Назва бази практики

Термін проходження практики: з _____ 20__ р. по _____ 20__ р.

Результати оцінювання

Критерій оцінювання	Кількість балів	Фактична кількість балів
I. Оцінювання змістовних аспектів звіту		
<i>Відповідність виконаної роботи затвердженому завданню: повнота виконання поставлених завдань, рівень розв'язання завдань дослідження</i>	0-5	
<i>Теоретична цінність отриманих результатів: глибина, всебічність і повнота викладення теоретичного матеріалу, відсутність прототипів роботи, відображення дискусійних питань, загальний рівень опрацювання джерел, рівень узагальнення існуючих теоретичних підходів, методів та методик (коригуючий коефіцієнт – 3)</i>	0-5	
<i>Практична цінність отриманих результатів: використання сучасних та оригінальних методів дослідження, рівень достовірності обґрунтування, глибина аналітично-діагностичного вивчення стану прояву проблеми, відсутність помилок у розрахунках, актуальність зібраних та проаналізованих даних, самостійність виконаних розрахунків, обґрунтованість рекомендацій щодо перспектив вирішення проблеми, що вивчається, тощо (коригуючий коефіцієнт – 3)</i>	0-5	
<i>Вступ, висновки, список літератури та додатки відповідають вимогам: обґрунтування актуальності теми та її значимості, не визначені мета і завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, інформаційна база звіту; висновки обґрунтовані, мають зв'язок з результатами дослідження, підведені по всіх розділах; достатній рівень інформаційного та нормативно-правового забезпечення, використані нові періодичні видання</i>	0-5	
<i>Наявність логічної послідовності і наукового стилю викладу матеріалу: володіння літературною мовою і професійною термінологією, вміння логічно, аргументовано викладати результати досліджень і розробок</i>	0-5	
II. Оцінювання організаційних аспектів проходження виробничої практики		
<i>Додержання графіку проходження виробничої практики: своєчасне або</i>	0-5	

несвоєчасне подання звіту на кафедру		
<i>Якість оформлення звіту: рівень додержання вимог щодо змісту та правил оформлення звіту (коригуючий коефіцієнт – 2)</i>	0-5	
<i>Зовнішня рецензія та характеристика від керівника з бази практики (відсутність зауважень щодо сумлінності та якості виконання поставлених завдань, дисциплінованості тощо) (коригуючий коефіцієнт – 2)</i>	0-5	
ВСЬОГО БАЛІВ ДО ЗАХИСТУ	0-70	

III. Оцінювання захисту звіту про переддипломну практику		
<i>Розуміння теоретичних основ теми дослідження (коригуючий коефіцієнт – 2)</i>	0-5	
<i>Розуміння специфіки діяльності та фінансового стану об'єкта дослідження (коригуючий коефіцієнт – 2)</i>	0-5	
<i>Здатність виявити та охарактеризувати причини виникнення, наслідки та можливі шляхи подолання проблем відповідно до теми дослідження</i>	0-5	
<i>Спроможність аргументувати власну точку зору щодо проблем та шляхів їх вирішення по даній роботі; повні, вичерпні відповіді на поставлені запитання</i>	0-5	
ВСЬОГО БАЛІВ ЗА ЗАХИСТ	0-30	

Недоліки та зауваження:

Оцінка, балів			Загальна оцінка		
керівника	рецензента	захисту звіту	за 100-бальною шкалою	за 4-х бальною шкалою	за системою ECTS

Звіт подано на перевірку “ ___ ” _____ 20__ р.

Звіт захищено “ ___ ” _____ 20__ р.

Керівник від кафедри

Посада, науковий ступінь

Підпис

Ініціали, прізвище

Примітка: рецензія друкується на 1 аркуші двостороннім друком.

ДОДАТОК В

Зразок оформлення відгука керівника від бази практики

ВІДГУК КЕРІВНИКА ВІД БАЗИ ПРАКТИКИ

на звіт з виробничої практики

Студента _____
Прізвище, ім'я та по батькові

Група _____ курс _____ спеціальність _____

Шифр групи

Номер курсу

Шифр та назва

ННІ БТ «УАБС» СумДУ, денної форми навчання

База проходження

практики

Назва бази практики

Термін проходження практики: з _____ 20__ р. по _____ 20__ р.

Результати оцінювання

Критерій оцінювання	Кількість балів	Фактична кількість балів
1. Дотримання студентом графіку проходження виробничої практики (за потребою своєчасність оформлення перепустки до бази проходження виробничої практики)	0-10	
2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	0-10	
3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій	0-10	
4. Знання законодавчої та нормативної бази, що регулюють діяльність об'єкта бази практики	0-10	
5. Рівень розуміння особливостей побудови організаційної структури об'єкта бази практики	0-10	
6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	0-10	
7. Дотримання студентом трудової дисципліни та правил внутрішнього розпорядку	0-10	
8. Належне знання та розуміння посадових інструкцій об'єкта бази практики	0-10	
9. Характеристика ділових якостей студента (здатність бути критичним та самокритичним, здатність виявляти ініціативу, адаптуватися та діяти у новій ситуації)	0-10	
10. Характеристика особистих рис студента (здатність працювати як у команді, так і автономно, здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня)	0-10	

Шкала оцінювання ЕСТС	Національна шкала оцінювання	Бальна шкала оцінювання
A	відмінно (5,0)	90 ≤ RD ≤ 100
B	добре (4,0)	82 ≤ RD ≤ 89
C		74 ≤ RD ≤ 81
D	задовільно (3,0)	64 ≤ RD ≤ 73
E		60 ≤ RD ≤ 63
FX	незадовільно (2,0)	35 ≤ RD ≤ 59
F		RD < 35

Бальна оцінка _____ балів (від 0 до 100)

Оцінка звіту _____ (прописом за національною шкалою)

Керівник від бази практики

Посада

МП

Підпис

Ініціали, прізвище

Додаток Г

Зразок оформлення розділів і підрозділів

20 мм

РОЗДІЛ 1

**ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТОВ «ІНТЕРХІМ», ЙОГО
ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

1.1 Історія створення та управлінська структура ТОВ
«ІНТЕРХІМ»

*Два пусті рядки: розмір шрифту – 14 pt, міжрядковий інтервал
– 1,5*

Товариство з обмеженою відповідальністю «ІНТЕРХІМ» - мале
підприємство, основним видом діяльності якого є вузькоспеціалізована
оптова торгівля.

30 мм

15 мм

1.2 Елементи внутрішнього та зовнішнього середовища ТОВ
«ІНТЕРХІМ» та їх вплив на діяльність підприємства

З розвитком суспільного виробництва, посиленням
інтернаціоналізації змінюються умови конкурентного середовища
підприємств. Внутрішнє середовище підприємства – сукупність
чинників, що створюються і контролюються безпосередньо ним.

20 мм

ДОДАТОК Д

Зразок оформлення списку використаних джерел

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

Два пусті рядки: розмір шрифту – 14 пт., міжрядковий інтервал – 1,5

Таблиця Д.2 – Оформлення бібліографічних описів відповідно до ДСТУ 8302:2015

Джерело	Приклад оформлення
Книги: один автор	Корнєєв В. В. Фінансові посередники як інститути розвитку : монографія. Київ: Основа, 2007. 192 с.
Книги: два автори	Герасимчук В. Г., Войтко С. В. Міжнародна економіка : навчальний посібник. Київ : Знання, 2009. 302 с.
Книги: три автори	Козик В. В., Панкова Л. А., Даниленко Н. Б. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. 4-те вид., стер. Київ : Знання – Прес, 2003. 406 с.
Книги: чотири і більше авторів	Економіка зарубіжних країн: навч. посібник. О.Є. Кузьмін, Л.І. Чернобай, А.О.Босак, М.В. Кізло. Львів: Видавництво національного університету «Львівська політехніка», 2010. 360 с. Право Європейського Союзу : навч. посіб. / В. М. Бесчастний, та ін.; за ред. В. М. Бесчастного. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2011. 366 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності: навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ: ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь / редкол. В. М. Гейць (відп. ред.) та ін. Київ : НВЦ НБУВ, 2009. 687 с.
Багатотомні видання	Кучерявенко Н. П. Курс податкового права: в 6 т. Харків: Право, 2007. Т. 4: Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.
Автореферати дисертацій	Матвієнко П. В. Розвиток грошово-кредитних відносин у трансформаційній економіці України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01. Київ, 2004. 19 с.
Дисертації	Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.
Законодавчі та нормативні документи	Конституція України: офіц. текст. Київ: КМ-видавництво, 2013. 96 с. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2018). Деякі питання стипендіального забезпечення: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i> . 2017. № 4. С. 530–543.

Продовження таблиці Д.2

Джерело	Приклад оформлення
Матеріали конференцій (тези, доповіді)	Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р.) Запоріжжя, 2014. С. 211–212.
Періодичні видання (журнали, газети)	Станіславик О. В. Інтеграція банківської системи України у світовий фінансовий ринок: проблеми та перспективи. <i>Економічний простір</i> . 2009. № 24. С. 138–143.
Електронні ресурси	<p>Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років XX століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006 (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>Промислова політика: порівняльно-правоведослідження відповідності законодавства України <i>acquis communautaire</i> Європейського Союзу: www.minjust.gov.ua/file/23513. (дата звернення: 15.11.2013).</p> <p>Global Development Finance 2009. Charting a Global Recovery, 2009 The International Bank for Reconstruction and Development ; The World Bank. – 167 p. http://www.worldbank.org.</p>